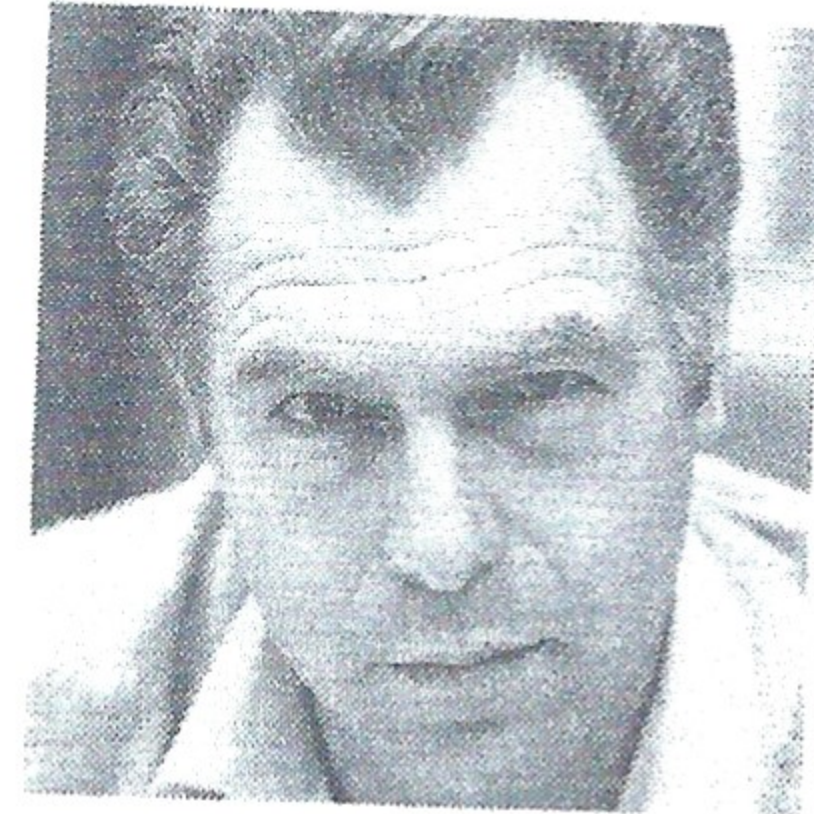

המנהל היוצא של המכון להשתלמות עורכי דין פרופ' אריאל רוזן-צבי – בראיון לעו"ד מידע:

"יש מקום לשקול חובת השתלמות שנתית על עורך-הדין כתנאי לחידוש הרשיון"

"עם הרחבת שורות המקצוע ובמיוחד לאחר ההצטרפות הצפויה של בוגרי המכללות הלא-אקדמיות למקצוע עריכת הדין, מתחייב שידוד מערכות בחינוך המשפטי הכולל" ■ המשתלם הישראלי הממוצע הוא עו"ד לאחר חמש שנות עבודה, שהספיק כבר להתרחק מלימודיו, אך אינו עדיין עשיר מספיק בידע" ■ "אצל חלק ניכר מציבור עוה"ד יש צימאון לדעת ולהתעדכן" ■ "בתקופת כהונתי השתלמו במכון למעלה מ-10,000 עו"ד"

במה אתה רואה את ההישגים העיקריים של המכון בתקופת כהונתך?

במישור המקצועי - חתרנו והצלחנו להפוך את המכון למסגרת המרכזית ללימודי המשך לעורכי דין. אני שמח לציין שזה כשלוש שנים מקיים המכון השתלמות עומק לעורכי דין, כשהמטרה היא "לכסות" בתוך מספר שנים חלק נכבד מהתחומים המשפטיים שציבור עוה"ד עוסק בהם. השתלמות אלה שמות דגש על ההיבטים האינטר-דיספלינריים ומשלבות ניתוח עיוני עם התמודדות פרקטית.

במישור הכלכלי - המכון הצליח להגיע לעצמאות כלכלית. כיום המכון הוא גוף הנושא עצמו, ללא כל תמיכה של לשכת עורכי-הדין או הפקולטה למשפטים, דבר המבטיח לו פעילות שוטפת רצופה ואפשרות לסבסד פעילויות שהן בבחינת שירות לחברי הלשכה. העצמאות הכלכלית הזו הושגה בלי לפגוע ברמת המחירים שגובה המכון עבור פעילויותיו, שהיא הנמוכה ביותר היום בשוק ההשתלמות המקצועיות בישראל. לעתים, המחירים שלנו הם פחות ממחצית מהממוצע המקובל. דוגמה לכך הוא קורס-ההכנה לבחינות ההתמחות אשר משתרע כמעט על פני סמסטר לימודים אוניברסיטאי, כאשר מחירו הוא כעשירית ממחיר סימסטר באוניברסיטה.

ההישג השלישי של המכון הוא הצלחתנו ביצירת דיאלוג חי ושוטף עם ציבור גדול מאוד של חברים. בתקופתי השתתפו בפעילויות המכון למעלה מעשרת אלפים עורכי דין. המספר הזה מעיד על ההערכה שעוה"ד רוחשים למכון, כגוף המעורה במקצוע ונותן שירותים ברמה מקצועית הגבוהה ביותר.

מהכרותך עם ציבור כה גדול של משתלמים, בשש שנות כהונתך, איך היית מדרג את עורך-הדין הישראלי כמשתלם ביחס לעמיתיו בחו"ל?

בעולם הגדול יש מדינות שהגיעו למסקנה שיש מקום להטיל חובת השתלמות מקצועית על עורכי-הדין כתנאי לחידוש רשיונם, וזאת כדי להבטיח רמה מקצועית נאותה. כך נוהגים בחלק ממדינות ארה"ב ובאחרונה שמעתי שגם ה-law society באנגליה שוקלת להטיל חובה כזו על חבריה. לי נראה שהתפיסה הזו מחלחלת אצלנו בקרב חלק מציבור עוה"ד בלבד, ולא בקרב המוסדות הקובעים, כגון הלשכה ומשרד המשפטים. לכן, הנסיון שלי עם ציבור גדול של עו"ד מעיד על צימאון לדעת, על רצון להתעדכן ונכונות להימלט מהשחיקה היומיומית של הפרקטיקה כדי להגיע לבית המדרש.

אתה מוכן להסתכן ולצייר פורטרט של המשתלם המצוי בין עורכי הדין בישראל?

המשתלם הממוצע הוא עו"ד לאחר חמש שנות עבודה, כשהתחושה היא שהוא כבר הספיק להתרחק במידה מסוימת

משנות לימודיו, אך אינו מרגיש עצמו עדיין עשיר מספיק בידע. עם זאת צריך לציין כי בחלק מן ההשתלמויות המוקדשות לנושאים פופולריים או לנושאים בעלי פוטנציאל עשייה משפטית, המעגל מתרחב גם לעורכי דין מבוססים יותר.

אבל, אין להתעלם, לצערי, מן התופעה שיותר ויותר חודרות למקצוע זה רוחות רעות של רצון להתעשרות קלה ומהירה על חשבון היסודיות והעמקת הידע. אם זה ימשך, יש חשש שבמשך השנים עורך-הדין יאבד מן המקצועיות שלו ויהפך למעין "חובבן" המתבסס רק או בעיקר על האינטואיציה והנסיון. שני אלה אמנם יסודות חשובים כשלעצמם, אך בלי הקודקוד של ידע והעמקה אין הם יוצרים את המשולש המקצועי הראוי.

היית שוקל, בעקבות זאת, המלצה למוסדות הלשכה להתנות השתלמות בהשתלמויות כתנאי לחידוש הרשיון?

אכן כן. לדעתי, עם הרחבת שורות המקצוע, שתגרור אחריה המעטה בערכו של התואר הראשון, ובמיוחד לאחר ההצטרפות הצפויה של בוגרי המכללות הלא-אקדמיות למקצוע עריכת הדין, מתחייב שידוד מערכות בחינוך המשפטי הכולל. במצב כזה, המכון צריך להפוך רשמית למוסד ללימודי המשך, שיעמיד לפני החברים מערכת רחבה של השתלמויות שתאפשר התמחות בתחומים משפטיים ספיציפיים, ותוטל חובה על כל עו"ד, פרק זמן מוגדר לאחר סיום לימודיו, להשתתף במספר שעות השתלמות שנתיות כתנאי לחידוש הרשיון.

צריך להבין, שקיימת היום תופעה של "התפוצצות" במידע המשפטי. מה שנלמד היום, מתיישן הרבה יותר מהר מבעבר. האוניברסיטה מעניקה כלי חשיבה משפטיים ודרכי ניתוח, אך המכון להשתלמות חייב להיות הגורם המתווך בין האוניברסיטה לפרקטיקה, להשלים את המידע המקצועי, לעדכן ולהעמיד לעורך-הדין כיוונים חדשים בחשיבה המשפטית ובשיטה המשפטית.

כיצד מצליח המכון להיות מעורה בחיי המקצוע, כדברייך? המטרה הזו מושגת במספר דרכים: ראשית, בחירת נושאי הקורסים. הקורסים מיועדים ללוות את עוה"ד בעבודתו היומיומית, לכן הנושאים ערוכים על-פי דרישות המקצוע ולא על-פי התיזות המשפטיות העיוניות. ראה למשל קורסים כמו דיני בטוחות לאשראי, מיסוי מקרקעין או אנטומיה של חברה מהקמה ועד לפירוק.

שנית, המטרה הזו מושגת ע"י בחירת המרצים. רשימת המרצים של המכון משלבת אנשי אקדמיה, עורכי דין המתמחים באותו תחום ספיציפי של הקורס, בעלי כושר הוראה ונסיון, וכן שופטים היושבים על מדין והמעשירים מנסיונם ומשיקוליהם. השילוב של מרצים משלוש הזרועות הללו יותר אספקלריה שלמה בתוך ריבוי הפנים המקצועי.

שלישית, הדיאלוג המתמיד עם החברים. הביקוש מצד עורכי

הדין מכתוב לנו את המגמות בתכנון הקורסים - מבלי להתעלם מן השירותים המקצועיים המוטלים עלינו כחובה, גם כאשר הביקוש נמוך - כמו גם התגובה המתמדת מצד המשתלמים הן על תוכנית הקורס והן על אופן מימושה.

איך עובד השילוב בין לשכת עורכי הדין, המייצגת את הפרקטיקה, לבין הפקולטה למשפטים, המייצגת את האקדמיה, בניהול השוטף של המכון?

לדעתי, המכון הוא הוכחה טובה לכך, שמה שנחזה בתחילה כרצונות מנוגדים ומגמות שונות, הם, בסופו של דבר, פנים שונות של אותה מטרה ואותם אינטרסים.

הנסיון מלמד שלמרות חיכוכים (בסופו של דבר, על נושאים שוליים), השותפות הזו פועלת בשנים האחרונות מתוך הרמוניה מלאה, כאשר קיימת הענות הדדית של כל אחד מן השותפים להשגת יעדי המכון.

לסיום, יש משהו שלא הצלחת להגשים בתקופת כהונתך?

תוכנית אחת לא הצלחתי לממש והיא סדרת הרצאות שתינתן בכל סוף שנה ותסכם את החידושים, הכיוונים והמגמות שבאו לידי ביטוי באותה שנה בתחומי המשפט השונים, בחקיקה ובפסיקה.

הרצאות אלה ישמשו, לאחר עריכתן, להוצאת ספר-השנה של המכון, אשר יוצא לאור ע"י יחידת ההוצל"ר של הלשכה ויופץ לחברים במחיר שווה לכל נפש. אני מאחל למחליפי, פרופ' שאוה שיזכה להגשים את התוכנית הזו. אני בטוח שהוא יוכל לא רק לשמור על הקיים אלא גם להביא את המכון להישגים חדשים.